

Czerwiec 2026

Materiał merytoryczny

Dobrostan uczniów i nauczycieli jako element jakości edukacji

Współczesna edukacja coraz wyraźniej odchodzi od postrzegania jakości szkoły wyłącznie przez pryzmat wyników egzaminacyjnych. Zarówno międzynarodowe badania naukowe, jak i rekomendacje organizacji takich jak OECD, UNESCO czy Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wskazują, że wysoka jakość kształcenia jest nierozzerwalnie związana z dobrostanem wszystkich uczestników procesu edukacyjnego. Oznacza to, że szkoła powinna być miejscem, w którym uczniowie i nauczyciele nie tylko zdobywają wiedzę, lecz również funkcjonują w środowisku sprzyjającym bezpieczeństwu, współpracy, rozwojowi społecznemu oraz zdrowiu psychicznemu. Dobrostan nie jest zatem dodatkiem do procesu dydaktycznego, lecz jednym z jego podstawowych warunków. Uczniowie, którzy czują się bezpiecznie, mają poczucie przynależności do społeczności szkolnej oraz otrzymują wsparcie ze strony nauczycieli, osiągają lepsze wyniki edukacyjne, wykazują większą motywację do nauki i rzadziej przejawiają zachowania problemowe. Jednocześnie nauczyciele pracujący w środowisku opartym na współpracy i wzajemnym szacunku są bardziej zaangażowani, rzadziej doświadczają wypalenia zawodowego i skuteczniej wspierają rozwój swoich uczniów.

OECD definiuje dobrostan jako wielowymiarową jakość życia człowieka obejmującą zarówno aspekty materialne, jak i psychologiczne, społeczne oraz emocjonalne. W środowisku szkolnym dobrostan oznacza przede wszystkim poczucie bezpieczeństwa, pozytywne relacje interpersonalne, możliwość rozwijania własnego potencjału oraz przekonanie, że szkoła jest miejscem wspierającym rozwój każdego ucznia. Dobrostan nauczycieli obejmuje natomiast satysfakcję z wykonywanej pracy, poczucie sprawczości, możliwość rozwoju zawodowego, wsparcie ze strony dyrekcji oraz współpracowników, a także zachowanie równowagi pomiędzy życiem zawodowym i prywatnym. Coraz więcej badań wskazuje, że dobrostan obu tych grup jest ze sobą ściśle powiązany – dobrostan nauczyciela przekłada się na jakość prowadzonych zajęć, atmosferę w klasie oraz osiągnięcia edukacyjne uczniów. Według OECD szkoła jest jednym z najważniejszych środowisk wpływających na zadowolenie z życia młodych ludzi. Analizy PISA wskazują, że do najistotniejszych czynników wpływających na satysfakcję piętnastolatków należą relacje z rodzicami, zdrowie oraz właśnie doświadczenia związane z życiem szkolnym. Pozytywne relacje z nauczycielami i poczucie przynależności do szkoły mają bezpośredni wpływ na motywację do nauki oraz osiągane wyniki edukacyjne. Raport OECD „Unlocking High-Quality Teaching” podkreśla, że żaden czynnik znajdujący się pod kontrolą szkoły nie wpływa na osiągnięcia uczniów silniej niż jakość pracy nauczyciela. Jednocześnie jakość nauczania zależy od środowiska pracy, kultury organizacyjnej szkoły, współpracy zespołu oraz dobrostanu kadry pedagogicznej.

Wyniki badania TALIS 2024 pokazują również, że średnio **88% nauczycieli deklaruje, iż troska o społeczne i emocjonalne potrzeby uczniów przychodzi im naturalnie, 86% czuje się**

kompetentnych w rozwijaniu umiejętności społeczno-emocjonalnych uczniów, natomiast 78% wskazuje, że elementy edukacji społeczno-emocjonalnej są stałym elementem ich codziennej pracy dydaktycznej. Dane te pokazują, że nauczyciele coraz częściej postrzegają wspieranie dobrostanu jako integralną część procesu edukacyjnego, a nie jedynie dodatkowe zadanie wychowawcze.

Współczesny rynek pracy wymaga od absolwentów nie tylko wiedzy przedmiotowej, ale przede wszystkim kompetencji przekrojowych: współpracy, komunikacji, odporności psychicznej, kreatywności, samodzielności oraz umiejętności uczenia się przez całe życie. Rozwijanie tych kompetencji jest znacznie skuteczniejsze w środowisku, w którym uczniowie czują się bezpiecznie, mogą popełniać błędy bez obawy przed oceną oraz otrzymują konstruktywną informację zwrotną. UNESCO w raporcie „Happy Schools” wskazuje, że szczęście i dobrostan w szkole nie są wyłącznie rezultatem dobrej edukacji, lecz również jednym z podstawowych warunków skutecznego uczenia się. Organizacja proponuje model oparty na czterech filarach: ludziach, procesach, przestrzeni oraz wartościach, podkreślając, że wszystkie te elementy powinny wspólnie tworzyć środowisko sprzyjające rozwojowi uczniów i nauczycieli. Nie można budować wysokiej jakości edukacji bez zadbania o dobrostan kadry pedagogicznej. Wysokie wymagania administracyjne, zmieniające się podstawy programowe, rosnące oczekiwania społeczne oraz odpowiedzialność za rozwój uczniów powodują, że nauczyciele należą do grup zawodowych szczególnie narażonych na przewlekły stres i wypalenie zawodowe. OECD podkreśla, że skuteczne szkoły charakteryzują się kulturą współpracy, wzajemnego wsparcia oraz możliwością ciągłego rozwoju zawodowego nauczycieli. Dyrektor szkoły odgrywa w tym procesie kluczową rolę, tworząc warunki do współpracy, wymiany doświadczeń oraz budowania zaufania w zespole. W takich środowiskach nauczyciele chętniej wdrażają innowacje dydaktyczne, częściej współpracują ze sobą oraz skuteczniej odpowiadają na zróżnicowane potrzeby uczniów.

Światowa Organizacja Zdrowia oraz UNESCO od wielu lat promują koncepcję szkoły promującej zdrowie (Health Promoting School). Według WHO szkoła powinna systematycznie wzmacniać swoją zdolność do bycia miejscem sprzyjającym zdrowiu, uczeniu się i pracy wszystkich członków społeczności szkolnej. Globalne standardy opracowane przez WHO powstały na podstawie analizy polityk edukacyjnych i zdrowotnych z **91 krajów**, wskazując na konieczność całościowego podejścia do dobrostanu uczniów i pracowników szkoły. Podejście to obejmuje nie tylko edukację zdrowotną, ale również organizację pracy szkoły, relacje społeczne, współpracę z rodzicami, bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne oraz tworzenie środowiska sprzyjającego rozwojowi wszystkich uczniów.

Podsumowanie

Dobrostan uczniów i nauczycieli staje się jednym z najważniejszych wskaźników jakości współczesnej edukacji. Szkoła przyszłości nie może ograniczać się wyłącznie do przekazywania wiedzy. Powinna tworzyć środowisko, które rozwija kompetencje społeczne, emocjonalne i poznawcze, wzmacnia odporność psychiczną oraz buduje poczucie sprawczości i odpowiedzialności za własny rozwój.

Działania ukierunkowane na poprawę dobrostanu – takie jak diagnoza klimatu szkoły, rozwijanie współpracy, wzmacnianie relacji, wspieranie nauczycieli oraz promowanie zdrowia psychicznego – stanowią inwestycję w jakość edukacji. W świetle współczesnych badań międzynarodowych dobrostan nie jest alternatywą dla wysokich osiągnięć edukacyjnych, lecz jednym z najważniejszych warunków ich osiągania.